

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

1750

Caput V. De variis Propositionum generibus, quæ à Theologo propugnari
debent, vel impugnari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83620)

CAPUT V.

De variis Propositionum generibus, quæ à Theologo propugnari debent, vel impugnari.

SUMMARIUM.

1. Quanam propositiones à Theologo propugnandæ: item quomodo differant articuli fidei ab Ecclesiæ dogmatibus.
2. Propositiones fidei ad septem gradus aptè reducuntur.
3. Ex Patrum sententiis tres propositionum ordines sunt distinguendi.
4. Quas propositiones impugnare debeat Theologus?
5. Quanam propositio sit hæretica?
6. Quanam erronea?
7. Quanam temeraria?
8. Quanam seductiva simplicium?
9. Quanam injuriosa?
10. Quamlibet propositionum censuram ferre ad nullum privatum hominem pertinet?

1. Quanam Propositiones à Theologo propugnandæ: item quomodo differant articuli fidei ab Ecclesiæ dogmatibus.

NON abs re factum puto, si Theologica Asserta sub Propositionum titulo expositurus, diversas harum species, quantum spectat ad Sacræ Doctrinæ candidatos, nunc explanabo; cum ea, quæ de hac argumentationum parte dicuntur in scholis, ut ad nexum syllogismorum adsumuntur, nota sint ex dialectica Institutione. Itaque propositionum quædam sunt propugnandæ Theologo, quædam refutandæ. Prioris generis sunt articuli nostræ Fidei, dogmata Catholica Ecclesiæ, sententiæ Patrum, Communia doctorum scita, & quæ insuper, salva veritate, utiliter in alterutram partem videbuntur, absque rixandi prurigne, exagitanda. De his omnibus paululum verba faciam; quoniam ad eam Theologiæ partem attinent, quæ de Locis Theologicis solet inscribi, & quæ non exiguam expostulat à nobis operam, si pro rei dignitate, atque dissertationum copia volumus illam exornare. Est ergo Articulus Fidei principalis quædam veritas omnibus ad explicitè credendum proposita, & distinctam præferens difficultatem: cujusmodi sunt quæ in Apostolorum Symbolo continentur; in quo idcirco passio, mors, ac sepultura Christi ad unum Articulum spectant, propterea quod si Filium Dei suffixum Cruci, & verè dolorum nostrorum credas fuisse participem, nulla hæsitatio fateberis esse, posteaquam emisit spiritum, conditum munimento. Differunt autem Articuli Fidei ab Ecclesiæ dogmatibus, quod illi primarii sint, ac veluti rerum credendarum Capita singulis fidelibus proposita, eisquæ ad consequendum æternam salutem necessaria: at Fidei dogmata latius pateant, eaquæ dicantur, quæ ad illa capita reducuntur, contentia quidquid Catholici profitentur; E. G. Deum esse in Personis trinum, in Christo duas naturas, ac voluntates existere; aliaque hujusmodi.

Ita nempe Conceptio, & Nativitas Christi, erunt Fidei articulus: quod nascens fuerit reclinatus in præsepio, pannis involutus, adoratus à Magis, &c. dogma Catholicum. Quapropter supervacaneum est disputare, An singula fidei dogmata sint propriè articuli Fidei: quam tamen quæstionem pertractat Petrus Annatus in suo Apparatu Lib. 1. art. viii. & ex eo Cardinalis Vincentius Gotti in Tractatu Isagogico dub. vi.

Porrò propositiones Fidei Joannes de Turrecremata Sum. Eccl. p. 2. cap. 9. ad septem gradus redegit, quos apposite distinctos arbitramur, etiam si Canus lib. xii. cap. vi. more Jurisperitorum traditos putat, & minutius in tenuissimas concisos particulas. Est itaque primus ordo propositionum Fidei earum, quæ in sacris libris habentur expressæ, E. G. *Verbum erat in principio: Verbum caro factum est.* Secundus earum, quæ ex sacris literis certissima consecutione inferuntur, E. G. *Christus est omniū Redemptor: Ejus corpus in Eucharistia continetur.* Tertius illarum, quæ constant Divina, & Apostolica traditione, E. G. *Libri, quibus modò utitur Romana Ecclesia, sunt reverè divini: Tenenda est perpetua Deiparæ Virginitas.* Quartus earum, quæ definitæ fuerunt in generalibus Ecclesiæ Conciliis E. G. *Anima in Purgatorio detenta juvantur Sanctorum precibus: Statim, ac purgatæ sunt, beata perfruantur visione.* Quintus earum, quæ statutæ sunt irrefragabili Romanæ, & Apostolicæ sedis auctoritate, ut, *Hæresim continent quinque Jansenii propositiones: Hæc à recta fide in sensu Auctoris aberrant.* Sextus earum, quæ probantur unanimi Sanctorum Patrum consensu, accedente Ecclesiæ judicio. Postremus denique illarum, quæ ex tertio, quarto, quinto, ac sexto genere firmissimam habent consecutionem.

Ex Patrum verò sententiis tres propositionum

3.
Ex PP. sententis tres propositionum ordines sunt distinguendi.

sitionum ordines videntur distinguendi. Unus illarum, in quibus universi conveniunt; & hæ certi limæ sunt, neque absque Fidei discrimine, ut nuper diximus, possunt negari. Alter earum, in quibus multi ex Patribus consentiant, ceteris reclamantibus; quæ erunt plus, minusve probabiles, pro Patrum majori, aut minori numero, & auctoritate: inter quos illi erunt ceteris preferendi, qui occasione insurgentium hæresum idem argumentum accuratissimè pertractarunt. Postreumus est illarum propositionum, quæ ab uno tantum vel altero proferuntur, vel incidenter explanantur; quæ parum firmæ sunt, & absque temeritatis nota negari poterunt. Doctorum autem Scholasticorum placita in duplici sunt differentia, communia scilicet, quibus universi subscribunt; atque uni, vel alteri particularia: quorum illa pro firmissimis habenda sunt; altera nullam penes nos habent auctoritatem, nisi ubi validissimo rationis præsidio corroborantur. Sed hæc omnia opportuniori loco à nobis explicabuntur.

4.
Quas propositiones impugnare debet Theologus.

Ad illas modò propositiones, quas impugnare debemus, orationem converto: sunt autem propositiones: *Hæreticæ, erroneæ, sapientes hæresim, temerariæ, scandalosæ, piarum aurium offensivæ, seductrices simplicium, impiæ, blasphemæ, injuriosæ, Scismaticæ, Judaicæ, Atheæ, imbrobales.* Quarum notarum plures uni, eidemque propositioni possunt competere: undè de Wiclephi articulis legitur in Concilio Constant. sess. vi. *Notorie hæretici, & à Sanctis Patribus reprobati; alii non Catholici, sed erronei; alii scandalosi, & blasphemi; quidam piarum aurium offensivi; nonnulli temerarii, seditiosi &c.* Definivit quoque Innocentius X. Jansenianas propositiones esse *Hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, blasphemias, impias, contumeliosas, Divinæ Pietati derogantes, immittentes offensionem in aures pias.*

5.
Quanam propositio sit hæretica

Quanam sit hæretica propositio ex dictis facile conjicitur. Cum enim propositio de Fide ea sit, quæ in sacris literis, in receptis ab Ecclesia traditionibus, in decretis ac definitionibus Ecclesiæ expressè continetur, aut inde certa, manifesta, firmissimæque consecutione deducitur; illa propositio hæretica censenda est, quæ uni ex iis è diametroprehenditur esse contraria, exempli gratia hæc: *Homo non tenetur amare Deum, neque in principio, neque in decursu suæ vitæ*, quæ adversatur apertissimo Charitatis præcepto, *Diliges Dominum Deum*

tuum ex toto corde tuo. Est autem quælibet hæretica, quemadmodum & Catholica Fidei propositio, vel in materia Juris, vel in materia Facti cum Jure conjuncti, quod modò appellant Dogmaticum. Si quis autem hujusmodi aliquam propositionem enuntiat, non continuo dicendus erit hæreticus; cum hæresis sit *error in Fide cum pertinacia*: quorum unum, videlicet quod sit *error in Fide*, spectat ad ipsius propositionis naturam; alterum, idest, *pertinacia*, ad proferentis perfidiam. Est igitur propriè hæreticus, quisquis errori circa Fidem pertinax, ac protervus adhæret. Atque huc spectant propositiones sapientes hæresim, & hæresi proximæ; illæ nempe, quæ damnatis hæresibus valde videntur affines.

Propositio *erronea*, ut ratione & re ab hæretica secernatur, videtur ea, quæ opponitur veritati, quam unanimis Sanctorum Patrum, ac Doctorum sententia existimat revelatam, sed nondum Ecclesia talem esse definivit. Hujus propositionis notio non eadem est omnibus, sed quam nuperrimè tradidi, videtur communius recepta. Gaspar Juenin suarum Instit. p. i. dissert. V. quæst. II. reprehendit Canum, quoniam erroneam propositionem putat esse illam solam, quæ adversatur alteri, qua non evertitur Fides Catholica: sed, me quidem iudice, immeritò. Quiuppe Canus plures errorum gradus constituit: in quorum altero eandem erroneam propositionis tradit notionem, quam approbat Juenin. Is enim, *Propositio*, inquit, *erronea est ea, quæ negat veritatem, quam communis Ecclesiæ sensus judicat esse mediata revelatam, quamvis Ecclesia id nondum definierit.* Et Canus pariter libro XII. cap. X. *Quum veritas aliqua, sapientum quidem opinione vehementi, Fidei veritas est, sed non est planè ab Ecclesia definita, nec certo argumento demonstrata; tunc veritati illi adversari non est hæreticum, sed erroneum.* Conveniunt ergo adinvicem; neque Juenin animadvertit varios illos errorum gradus, quos Canus distinguit: in quorum primo locat errores, quibus Fides quatitur, sed non evertitur, idest, qui Catholica veritati adversantur, sed tamen non sunt hæreticæ; veluti si quis dixerit: *Non licere Fratribus ex mendicitate vivere, ac teneri viduum quærere labore manuum.* Quanam tamen sint propositiones adversæ veritati Catholicæ, quatientes Fidem, & immunes ab hæresi, non tam apertè rationi nostræ succurrit;

6.
Quanam erronea.

currit; quamquam habet fortasse Canus, quo propriam tueatur opinionem.

7. *Quæ temeraria.* Temerariam propositionem illam dicitur affirmatur, & quæ communi opponitur Doctorum sensui, ut velle futurum iudicii diem absolute definire? item quæ contra Ecclesiæ decreta in disputationem vocatur, ut asserere *Mariam semper Virginem fuisse originali labe contaminatam*. De quo Apostolica Sedes, etsi nondum contrarium statuit, vetat ne discipetur. Rursus quæcunque insolenter, & nimium audacter profertur, ut contendere *beatam Virginem non esse in celos cum corpore assumptam*. Observat Cardinalis Gotti in has quandoque prorumpere cum intemperatae critices studiosos, tum Morales quosdam Theologos, qui levissimis permoti conjecturis novas doctrinas inducunt. Vocatur *scandalosa*, quæcunque occasionem præbet proximo spiritualis ruina, aut illum removel ab exercitamento virtutum: talis esset adoranti Eucharistiam dicere: *Quisnam scit hanc hostiam esse reverè consecratam?* vel jejunanti juxta Ecclesiæ consuetudinem suadere, multa sequi incommoda valetudinis ex præcepta corporis afflictatione. *Piarum aurium offensiva* est, quæ obscœnum aliquod & indecorum in verbis continet; à qua iis præsertim cavendum est, qui agunt de sexto præcepto Decalogi. Maxima etiam cura ab isto propositionum genere abstinere se debent, qui de Partu Virginis disserunt, ne sacratissimum mysterium aliqua corporearum partium commemoratione polluantur.

8. *Quæ seductiva simplicium.* Seductiva simplicium est, quum error fraudolenta verborum equivocatione ad circumveniendum rudes contegitur; ut cum Nestorianis asserere *Mariam esse Dei susceptricem*, aut cum Semiarianis, *Verbum esse Patri Homœusion*, id est, simile; quasi non genuisset Virgo personam Verbi, & istud Patri consubstantiale non esset. *Impia* est, quæ removel à Dei cultu, & à charitatis erga homines officiis: E. G. *Anima unita abstinere se debent à bonorum operum exercitio: Non est elemosyna ex omnibus superfluis in pauperes eroganda*. Blasphemam appello & propositionem, quæ in Deum, vel Sanctos convitiis ejaculatur; cuiusmodi est illa, *Deus est auctor peccati, & prædestinat pro suo beneplacito, quem libuerit ad sempiterna supplicia*, aut, *Gregorius Magnus fuit primus inter Pontifices Antichristus*. Auctor Biblioth. Theolog. inter blasphemias enuntiationes illas

connumerat, quibus sacra iridentur; ut quod Sanderus lib. III. de Schismat. Anglicano refert de Elisabetha, quæ cum adepto Regno sacro oleo inungeretur, dixit circumstantibus nobilioribus ancillis, *Abite, ne fætor huius olei vos offendant*.

Injuriosa est ea propositio, quæ detrahit honori illorum, qui in Ecclesia insigniti sunt caractere, vel dignitate, videlicet Summis Pontificibus, Cardinalibus, Episcopis, & universo Ordini Clericorum, vel Monachorum. *Schismatica* porro est, quæ scissioni Corporis mystici Ecclesiæ viam sternit, ac ejus membra dirumpit, veluti si quis dicat legitimum *Romanum Pontificem esse Antipapam: Regem Angliæ esse in sua ditione verum caput Ecclesiæ*. *Judaicam* propositionem dicimus, quæ etiamnum asseruntur antiquæ promissiones, aut ceremoniæ, ut, *Nondum advenit Messias: Circumcidendus est infans*. *Athea*, est, quæ Dei existentiam, aut providentiam tollit, ut, *Non est Deus*. *Fortuito eveniunt singula*. *Post mortem corporis nihil*. *Improbabilem* liquet esse propositionem absque ulla veritatis imagine pronuntiatam. At qui harum omnium uberiorem peroptat expositionem, legat Canum lib. XII., Annatum lib. I. art. V. Turrecrematam Sum. Eccles. lib. IV. p. 2. Dominicum à SS. Trinit. lib. 2. Bibl. sect. VII. Juenin in Proleg. differt. v. Gotti quæst. I. dub. v. aliosque.

Pro hujus capitis coronide sedulo animadvertendum est, ferre quarumlibet propositionum censuram ad nullum privatum hominem pertinere; sed ad evitanda contentionum scandala servandum ubique esse Innoc. Papæ XI. monitum in Decreto, quo LXV. morales propositiones damnavit: *Ut ab injuriosis contentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alii quicumque in posterum se abstineant, & ut paci, & charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in thesibus, disputationibus, ac prædicationibus caveant ab omni censura & nota, necnon à quibusvis convitiis contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à Sancta Sede recognita, super iisdem propositionibus iudicium proferatur*. Quæ cum ita sint, videant qua mutua charitate sese invicem prosequantur proni quidam, & contentiosi Theologi, qui aliorum dogmata iudicio Ecclesiæ adhuc immunia, vocant Calviniana, Pelagiana, Janseniana, & si quid est aliud auditu horribilius.

A quorum consuetudine est mihi longo itinere recedendum; & si aliquando astu disputationis abreptus in idem, quod damno, crimen diliabar, hanc à lectoribus meorum opusculorum gratiam deprecor, ut inconsulto loquenti humanissime indulgeant. Ita enim spero fore, ut mihi hanc ipsam vicem rependant, & errantem me ad semitam veritatis hac solertia, & cautione reducant.

Quis enim non sentiat, ait lib. de Peccato Origin. cap. 23. Augustinus, in his, atque huiusmodi variis, & innumerabilibus quaestionibus, sive ad obscurissima opera Dei, sive ad Scripturarum abditissimas latebras pertinentibus, quas certo aliquo genere complecti, ac definire difficile est, & multa ignorari salva Christiana Fide, & alicubi errari, sine aliquo haeretici dogmatis crimine.

C A P U T VI.

De requisitis ad assequendum Theologicas veritates dispositionibus, atque de hujus nostri Operis instituto.

S U M M A R I U M.

1. De dispositione mentis in Theologo requisita.
2. Linguae, praesertim Hebraica, & Graeca, Theologo utilissima.
3. Utilis etiam est Mathesis.

4. 5. 6. In Theologo requiritur cordis mundities, inanis gloriae contemptus, & discendi ardor.
7. 8. 9. De Theologiae partibus, ac de instituto, & ordine hujus operis.

1. De dispositione mentis in Theologo requisita.

UT in propugnandis veris, atque in refutandis errorum dogmatibus cum doctrinae laude, & moralium virtutum incremento versetur quisquis ad Theologicas disciplinas convertitur; operae pretium est, ut mentem, ac voluntatem certis quibusdam regulis, ac praeceptis ad has capeendas disponat. Principio quantum ad mentem attinet, deserviunt Theologo omnes naturales scientiae, de quibus non incongrue beatus Thomas quaest. 1. artic. v. interpretatur verba Proverbiorum cap. ix. vers. 3. *Misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem, & ad moenia civitatis.* Aliquae tamen sunt Theologo necessariae; aliquae utilissimae; aliquae ornatum addunt solummodo. Necessaria est dialectica, & naturalis Philosophia; quae duo Scholasticae methodum, & humanas rationes suppeditant, ut cap. II. demonstravi. Assiduum praeterea studium in sacris literis, in Apostolicis traditionibus, in Romanorum Pontificum statutis, in Sanctorum Patrum sententiis, in Historicis monumentis collocandum est; inde enim veluti ex perennibus fontibus argumenta exhaurit Theologia. Nam si humanis rationibus primo insistimus, potius erimus contentiosi philosophi, quam sacrarum doctrinarum cultores. Cavendum est igitur, ne Theologiae ingressus limina in sinistram deflectat partem, ubi degunt illi, *Qui, inquit Cyrillus Alex. lib. II. Thesauri; Nihil aliud, quam Aristotelem ructant, & istis potius disciplinis, quam Scripturarum scientia sese vendunt.*

Utilissima videntur Theologolinguae, praesertim Hebraea, & Graeca: illa ad majorem divinarum Scripturarum intelligentiam, haec etiam ad Sanctorum Patrum lectionem. Quamquam enim Vulgata nostra authentica est, ceterisque Sacrorum Bibliorum versionibus longe praestantior, necnon praecleara Graecorum Opera Latina fecit Scriptorum industria; utilis tamen est linguarum notitia ad cognoscendas idiomatum proprietates, ad evitandum errorem ex amphibologia latini sermonis, atque ad intelligenda quaedam vocabula propria, quae in sola lingua, à qua derivantur, etymologiam servant, & tamen ipsa nunquam immutantur, ut *Adam, Abel, Cain &c.* & quaedam alia, quae commodè in alienam linguam transferri fortè non poterant, vel saltem in gratiam antiquioris linguae etiamnum perseverant, ut *Raca, Anathema, Marana, Mammona.* Hinc S. P. August. lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 11. trium linguarum Hebraicae, Graecae, & Latinae magnopere studium commendat, easque in causa mortis suae Christus ipse videtur probasse. Viennense Concilium, ut habetur in Clement. 1. Tit. de Magistris, statuit, ut in praeclearissimis Universitatibus Bononiensi, Parisiensi, & Salmanticensi trium harum linguarum pararentur praecceptores; quod ut servetur in generalibus Religiosorum studiis non semel decreverunt Pontifices, quorum statuta recitat in sua Medulla linguae Sanctae Paulus Mediceus. Gregorius item XIV. Seminarii nostri Bononiensis Insti-

2. Lingua Hebraica & Graeca Theologo utilissima.